

Recreatieschap
Stichtse Groenlanden

ONTWIKKELPLAN

Recreatieschap
Stichtse Groenlanden

Krachtig ontwikkelen

12 maart 2015

Colofon

Auteur:

Ramona Bos (Recreatie Midden-Nederland)

Inhoudelijke bijdragen:

Mieke Span (gemeente Utrecht)
Jacobine Meijer (provincie Utrecht)
Andrea Lion (provincie Utrecht)
Rudo Verhoef (gemeente De Bilt)
Heleen Boerma (gemeente Houten)
Marleen Kalden (gemeente IJsselstein)
Judith Streefkerk (gemeente Lopik)
Eric Denneman (gemeente Nieuwegein)
Han Peter Voerman (gemeente Stichtse Vecht)
Elise van Andel (gemeente Woerden)

Recreatie Midden-Nederland
Postbus 5058
3503 RB Utrecht
030 297 40 00
www.recreatiemiddennederland.nl
info@recreatiemiddennederland.nl

Recreatie
Midden-Nederland

Managementsamenvatting

Het Ontwikkelplan is een strategisch plan met een investeringsprogramma voor de voorzieningen van het recreatieschap: de recreatiegebieden en de routenetwerken. Aanleiding is de noodzaak om een duurzaam beheer tot stand te brengen, dat wil zeggen een hogere kostendekkingsgraad te bewerkstelligen en het aanbod beter te laten aansluiten bij de vraag. De eerste investeringsimpuls daarvoor kan gedaan worden uit de opgebouwde reserve van bijna € 1 mln. Het bestuur van het recreatieschap heeft er nadrukkelijk voor gekozen om de recreatievoorzieningen die in beheer zijn van het recreatieschap met de opgebouwde reserve een kwaliteitsimpuls te geven voor de toekomst en om de voorzieningen zo te ontwikkelen dat ze hun beheerlasten zo veel als mogelijk zelf dragen. Het plan is op 10 december 2014 vastgesteld door het algemeen bestuur van het recreatieschap.

Voor de ontwikkelstrategie zijn ambities geformuleerd ten aanzien van de recreatiegebieden en de routenetwerken voor de huidige budgetperiode 2015-2018, ook zijn ambities opgesteld voor de lange termijn. Dit plan voorziet in een typering en prioritering van de projecten die meest kansrijk zijn om op te pakken in de voorliggende budgetperiode 2015-2018. Streven is dat een Revolving Fund wordt opgebouwd om te kunnen blijven ontwikkelen zodat daarmee het aanbod niet eenmalig op peil wordt gebracht maar up-to-date gehouden kan worden. Up-to-date betekent een aanbod voor intensievere regionale recreatie die tegemoet komt aan de vraag vanuit de recreant: omwonenden uit de regio van het werkgebied van het recreatieschap Stichtse Groenlanden. Duurzaam betekent in dit plan het toekomstbestendig kunnen blijven beheren van de voorzieningen, waarbij zowel de kwaliteit als de kostendekkingsgraad van het aanbod omhoog gaat. In dit plan wordt uitgegaan van een samenwerking met de markt, in de vorm van huur of erfpacht. Voor ieder gebied is nagegaan welke ontwikkeling, de zgn. 'transformatie', passend is bij het betreffende terrein en de omgeving. Zo kunnen in een generatorgebied meer recreatieve functies en een steviger concept worden ingepast dan in een koestergebied. Het succesvol transformeren van een recreatiegebied is van veel factoren afhankelijk en valt of staat onder meer met de planologische medewerking van de deelnemende gemeenten en provincie. Er wordt ingezet op een nauwe samenwerking met de deelnemers om ontwikkelingen tot stand te brengen. Communicatie met en het betrekken van omwonenden, recreanten en andere partijen is een belangrijk deel van de uitvoering.

De komende budgetperiode wordt als volgt geïnvesteerd ([verdeeld in 3 tranches in 3 jaar; investering is totaal voor planvorming en uitvoering](#))

Voorziening	DB-besluit 2014 (vooruitlopend op dit plan)	2015	2016	2017	Totaal
Maarsseveense Plassen		100.000	150.000		250.000
Strijkviertel		50.000	50.000	200.000	300.000 ¹
Salmsteke	40.000	40.000	40.000	80.000	200.000
Oortjespad	15.000				15.000
Ruigenhoek		10.000	15.000		25.000
Nedereindse Plas			5.000		5.000
Fietsknooppuntensysteem			60.000		60.000
Wandelknooppuntensysteem		PM	PM	PM	PM
Totaal	55.000	200.000 + PM	320.000 + PM	280.000 + PM	855.000 + PM

¹ (waarvan €100.000 een geëtiketteerde reservering betreft)

Inhoud

Hoofdstuk 1 Inleiding.....	5
Hoofdstuk 2 Lange termijn, ambitie komende budgetperiode en uitgangspunten voor doorontwikkelen	6
Hoofdstuk 3 Analyse, versterken recreatief aanbod.....	8
Hoofdstuk 4 Investeringsimpuls, kracht om te ontwikkelen	12
Hoofdstuk 5 Risico's.....	14
Hoofdstuk 6 Vervolgslag.....	15
Meerjaren-uitvoeringsprogramma.....	16
Kaart: maximaal haalbare stijging kostendekkingsgraad (%) en gerelateerde besparing kosten/stijging inkomsten (€)	22
Literatuur.....	23
Bijlage 1: Uitleg scores.....	24
Bijlage 2: Analyse- en scoretabel	25
Bijlage 3: Vrijetijdstrends 2014	26
Bijlage 4: Aantal dagtochten en de bestedingen die hieruit volgen	28
Bijlage 5: Verdeling bezoekers recreatiegebieden naar herkomst	29

Hoofdstuk 1 Inleiding

Dit Ontwikkelplan is opgesteld door het bestuur van het recreatieschap Stichtse Groenlanden vanuit de wens om een ontwikkelstrategie te hebben en om daarin de relatie met de begroting te maken.

Het recreatieschap heeft de afgelopen jaren een reserve opgebouwd voor nieuw beleid. Deze Reserve Nieuw Beleid bestaat inmiddels uit ca. € 1mln. Het bestuur wilde komen tot een plan waarin uiteen gezet wordt op welke manier de recreatiegebieden en routenetwerken van het recreatieschap kunnen worden ontwikkeld zodat een duurzaam beheer wordt bereikt. Investerings voor ontwikkeling kunnen worden gedaan uit de opgebouwde reserve.

Voor het recreatieschap is het van belang om over een totaalbeeld te beschikken voor het doen van investeringen uit de opgebouwde reserve. Het bestuur wil een overzicht hebben van de gewenste ontwikkelmogelijkheden voor de voorzieningen, hiervoor is het nodig dat ontwikkelingen en projecten niet 'los' van elkaar staan en dat toegewerkt wordt naar lange termijn doelen en ambities. Het Ontwikkelplan is bedoeld om toekomstgericht actie te ondernemen en keuzes te maken.

Het Ontwikkelplan geeft invulling aan de verdienmogelijkheden zoals geschetst in het onderzoek Innovatief Doelen bereiken van Buck Consultants in 2012. Het onderzoek heeft ons de typologie van recreatieterreinen en bijbehorende verdienmogelijkheden aangereikt. Dit Ontwikkelplan gaat door waar het onderzoek stopt door nadere invulling te geven aan de theorie en deze toepasbaar te maken voor de recreatiegebieden van het recreatieschap. In voorliggend stuk wordt de indeling van de typologie geconcretiseerd voor de recreatieterreinen van het recreatieschap. Ook de verdien capaciteit (realiseren besparing en inkomsten) en kostendekkingsgraad (verhouding kosten/inkomsten in %) komen terug door inzichtelijk te maken wat bereikt wordt met

welke investeringen en ontwikkelingen het recreatieschap en op welke termijn.

Het Ontwikkelplan is als volgt opgebouwd:

- ✓ De ambitie en uitgangspunten zijn verwoord in [hoofdstuk 2](#).
- ✓ Alle beschikbare informatie is gebruikt in de analyse ([hoofdstuk 3](#)) en het investeringsvoorstel (hoofdstuk 4) om tot ontwikkelingen te komen die kansrijk zijn en waar bereidheid voor is bij de deelnemers.
- ✓ [Hoofdstuk 5](#) geeft inzicht in de risico's en in [hoofdstuk 6](#) zijn aanbevelingen voor vervolgacties genoemd.
- ✓ In het [Meerjaren-Uitvoeringsprogramma](#) tot slot wordt per voorziening beschreven welke ontwikkelkansen er liggen en welke investering en maatregelen in welk jaar hiervoor nodig zijn.

Hoofdstuk 2 Lange termijn, ambitie komende budgetperiode en uitgangspunten voor doorontwikkelen

U heeft de ambitie om uw voorzieningen te ontwikkelen; die ambities worden in dit hoofdstuk verwoord: ontwikkeldoelen voor de lange termijn, ambities voor de recreatieterreinen en ambities voor de routenetwerken.

Lange termijn

De lange termijn ontwikkelingsdoelen van het recreatieschap geven concreter invulling aan de opgaven die de provincie heeft geformuleerd in haar beleid ten aanzien recreatie (De aantrekkelijke regio, Visie Recreatie en Toerisme 2020) en sluit zoveel mogelijk aan op gemeentelijk beleid. De ontwikkeldoelen die het recreatieschap zichzelf stelt zijn gericht op het bereiken van een evenwicht in vraag en aanbod.

Het recreatieschap bouwt de komende 10 jaar aan een optimaal evenwicht in vraag en aanbod van recreatie:

- Het schap wil de groeiende recreatiedruk accommoderen door Intensieve en gevarieerde recreatievoorzieningen op recreatieterreinen te realiseren.
- Het schap streeft naar de ontwikkeling van toegankelijke en samenhangende routenetwerken.
- Het schap gaat voor een actueel aanbod voor iedereen, om dat te bereiken zet het schap ook in op betrekken van omwonenden en recreanten gedurende het proces.
- Het schap wil duurzaamheid² van de recreatievoorzieningen bewerkstelligen door de kosten niet verder te laten stijgen en een intensievere samenwerking met de recreatiemarkt aan te gaan

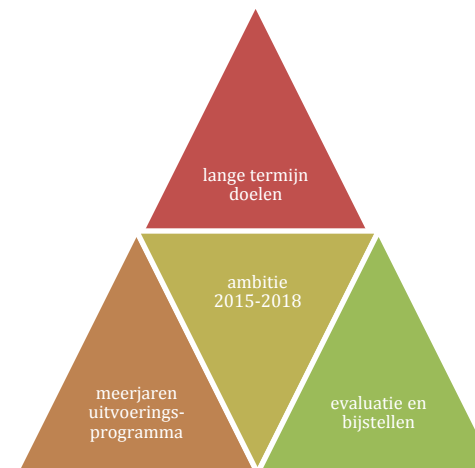
² Onder duurzaamheid wordt in dit plan verstaan: de voorzieningen op lange termijn in stand kunnen houden door de lasten betaalbaar te houden voor de deelnemers. M.a.w. meer inkomsten of lagere lasten.

- Het schap wil regionale recreatie bieden voor inwoners uit omliggende gemeenten door diversiteit te bieden en de gebieden optimaal digitaal en fysiek bereikbaar, vindbaar en beleefbaar te maken.

Doelen die het recreatieschap als organisatie nastreeft, zijn:

- Duurzame financierbaarheid, verlagen van de kosten en bijdragen en te allen tijde bij kunnen sturen
- Marktleider worden voor de intensieve recreatie met ruimte voor vernieuwing, als eigenaar of ingehuurde beheerder
- Een aanjaagfunctie hebben om andere recreatiepartijen te stimuleren om te ontwikkelen.
- Facilitair en ondersteunend voor deelnemers
- Transparante, stuurbare bedrijfsvoering

Schematisch ziet het verband tussen de lange termijn doelen, de ambities voor de komende budgetperiode en het uitvoeringsprogramma er als volgt uit:

Figuur 1

De ambities gaan meer specifiek in op wat het recreatieschap concreet wil ontwikkelen in de komende budgetperiode.

Ambitie voor het ontwikkelen van de recreatieterreinen

- ✓ Ontwikkeling blijft een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de deelnemers.
- ✓ Opvangen van de (intensieve) recreatieve vraag uit de regio.
- ✓ Bieden een breed pakket aan voorzieningen, passend bij de capaciteit van een terrein en de omgeving.
- ✓ Nieuwe voorzieningen dienen het recreatieve aanbod te versterken. De "prefactor" blijft belangrijk en gestreefd wordt om dit op alle generatorgebieden te ontwikkelen.
- ✓ Inspelen op de leefstijlen van de inwoners van gemeenten in het verzorgingsgebied.
- ✓ Investerings dragen bij aan de totale financierbaarheid van de recreatievoorzieningen.
- ✓ Het gaat primair om het (permanent) doorontwikkelen van bestaande terreinen. Secundair doel is uitbreiding van het areaal door bestaande terreinen van andere terreinaanbieders toe te voegen die passen binnen de ambitie, evenals het op termijn overdragen van rust/natuurterreinen die geen regionale opvangfunctie hebben.
- ✓ Voorstellen voor ontwikkelingen van recreatieterreinen voldoen aan: vergroten kwaliteit en afwisseling van recreatief aanbod, tegemoet komen aan opvangcapaciteit van de stijgende recreatiebehoefte en verhogen van de inkomsten en/of verlagen van de lasten.
- ✓ Opbouwen van een revolving fund zodat een reserve wordt opgebouwd waaruit nodige investeringen kunnen blijven worden voldaan.

Ambitie voor het ontwikkelen van de routenetwerken

- ✓ Ontwikkelen van recreatieve routenetwerken zijn een gezamenlijke publieke verantwoordelijkheid.
- ✓ Routenetwerken hebben een regionaal belang en zijn gericht op vergroten van beleefbaarheid en bereikbaarheid van het landschap.
- ✓ Wandelen en fietsen blijven samen de belangrijkste vorm van vrijetijdsbesteding, hier ligt de primaire taak van het recreatieschap. Het vaarnetwerk (sloepen en kanoën), ruiternetwerk en skeelernetwerk zijn eveneens van belang (secundair).
- ✓ Recreatieterreinen worden aangesloten op routenetwerken.
- ✓ De knooppuntensystemen zijn belangrijke instrumenten in route-recreatie, maar niet alle voorzieningen hoeven te worden opgenomen in een overkoepelend netwerk.
- ✓ Lokale korte wandelingen om en rond de woonomgeving zijn geen primaire taak van het recreatieschap, tenzij deze deel uitmaken van of aanlooproute zijn naar een groter netwerk en aansluiten op TOP's of Poorten.
- ✓ Paden en routes zijn optimaal bereikbaar door digitale ontsluiting in een routeplanner.
- ✓ Een organisatie als bv een routebureau zorgt voor de integrale ontwikkeling en beheer van de routenetwerken.
- ✓ Beheerkosten zullen door slimme constructies zo laag mogelijk worden gehouden en waar mogelijk op gelijk niveau blijven.

Hoofdstuk 3 Analyse, versterken recreatief aanbod

Analyse Recreatieterreinen

Uitgegaan is van een analyse met bestaand materiaal als basis. In dit Ontwikkelplan is beschikbare informatie van provincie, gemeenten en Recreatie Midden-Nederland bij elkaar gebracht in een tabel (zie [bijlage 2](#)). In de achterliggende tabel is inzichtelijk gemaakt hoe de score tot stand is gekomen en welke doelen worden nagestreefd met ontwikkelingen.

Als basis is de typologie van de gebieden overeenkomstig de criteria van het onderzoek 'Innovatief Doelen Bereiken' gebruikt. In de analyse is de indeling van de typologie geconcretiseerd voor de recreatieterreinen van het recreatieschap. De verdien capaciteit (realiseren besparing en inkomsten) en kostendekkingsgraad (verhouding kosten/inkomsten in %) worden beschreven in het Meerjaren-uitvoeringsprogramma (p.14 e.v.) en [bijlage 2](#).

De typologie gaat ervan uit dat recreatiegebieden in te delen zijn in de volgende 4 typen:

Generatorgebieden: hier komen veel recreanten en er zijn ontwikkelmogelijkheden om inkomsten te genereren en zo de publieke bijdrage op die gebieden terug te brengen tot maximaal 50% van de kosten. Minimaal 50% van de kosten van een gebied kunnen worden gedekt door inkomsten. In generatorgebieden wordt de balans gevonden tussen maximale opvangcapaciteit, genereren van inkomsten en een gevarieerd, aantrekkelijk en kwalitatief hoog recreatief aanbod. Dit in het perspectief wat maximaal passend is voor een terrein, dit betekent dat belangrijke waarden beschermd blijven en dat publieke middelen nodig kunnen blijven. Hiervoor kan een investeringsimpuls nodig zijn.

Koestergebieden: in deze gebieden is het bezoekersaantal hoog maar zijn de ontwikkelingsmogelijkheden nog te beperkt om een recreatieconcept te ontwikkelen dat tegemoet komt aan de vraag. Voor deze gebied geldt een kostendekkingsgraad van 25-50%. Voor deze gebieden is het belangrijk om na te gaan of, onder voorwaarden, meer ontwikkelingen mogelijk kunnen worden. Als dit bereikt wordt kan dit gebied, indien gewenst, transformeren tot een generatorgebied. Hiervoor kan een investeringsimpuls nodig zijn.

Flexgebieden: hier is het bezoekersaantal laag maar zijn er wel planologische mogelijkheden. De kostendekkingsgraad varieert van 0-100%.

Rustgebieden: hier is het bezoekersaantal laag en zijn ontwikkelingen niet kansrijk. De kostendekkingsgraad is maximaal 25%.

De gebieden zijn 'gescoord' op de volgende 4 afwegingsaspecten:

- **Recreatieve en maatschappelijke meerwaarde:**
Conclusie uit aspecten: oppervlakte gebied, bezoekersaantal, bezoekersaantal per hectare, fysieke ontwikkelruimte, typologie, leefstijlen en vraag recreant
- **Vermarktbaarheid:**
Conclusie uit aspecten: bereikbaarheid, belangstelling ondernemers en kwaliteiten terrein
- **Verdienpotentieel:**
Verschil huidige dekking exploitatie met bandbreedte potentieel dekking exploitatie als gevolg van ontwikkeling in percentages.
- **Financiële impact:**
Verschil directe kosten (gebaseerd op jaarrekening 2012) met bandbreedte potentieel besparing exploitatie in bedragen.

De afwegingsaspecten hebben bijgedragen om tot een prioritering te komen. Uitleg van de manier van scoren is weergegeven in [bijlage 1](#). De prioriteit geeft aan waar de meeste kansen liggen om krachtig te ontwikkelen op de terreinen. Die kansen zijn een afweging van kwalitatieve aspecten (recreatieve & maatschappelijke meerwaarde en vermarktbaarheid) en kwantitatieve aspecten (verdienpotentieel en financiële impact).

- Prioriteit 1 geeft aan voor deze recreatieterreinen ontwikkelingen meest kansrijk zijn om gerealiseerd te worden, tegemoet komen aan de vraag van de recreant en dat het verdienpotentieel groot is.
- Prioriteit 2 betreft recreatieterreinen waar ontwikkelingen waarschijnlijk gerealiseerd kunnen worden, ontwikkeling een positieve bijdrage levert aan het recreatie-aanbod en waarmee de kostendekkingsgraad (verhouding kosten/inkomsten) verbeterd wordt.
- Prioriteit 3 betreft recreatieterreinen waarbij ontwikkelruimte niet waarschijnlijk is, niet veel vraag is naar een ontwikkeling en de kostendekkingsgraad zeer beperkt zou stijgen. Dit zijn gebieden waar indien zich kansen voordoen deze verzilverd kunnen worden. Het zijn geen gebieden waar actieve inzet of investering gerechtvaardigd is.

Vervolgens is voor ieder terrein gekomen tot een resultaat, onderverdeeld in:

- strategie (actie en fasering/tijdpad)
- maatregelen en doelen
- investering (uitvoering en planontwikkeling)

De analyse is gedaan voor de recreatieterreinen in (toekomstig) beheer en eigendom bij het recreatieschap³. Achterliggende reden daarvan is

³ Recreatiegebieden zoals Cattenbroek en Haarrijnse Plas waarvoor momenteel van jaar op jaar opdracht voor beheer wordt gegeven door de betreffende gemeente, zijn wel meegenomen in de analyse maar nog niet in het uitvoeringsprogramma. Zodra deze recreatiegebieden in de toekomst

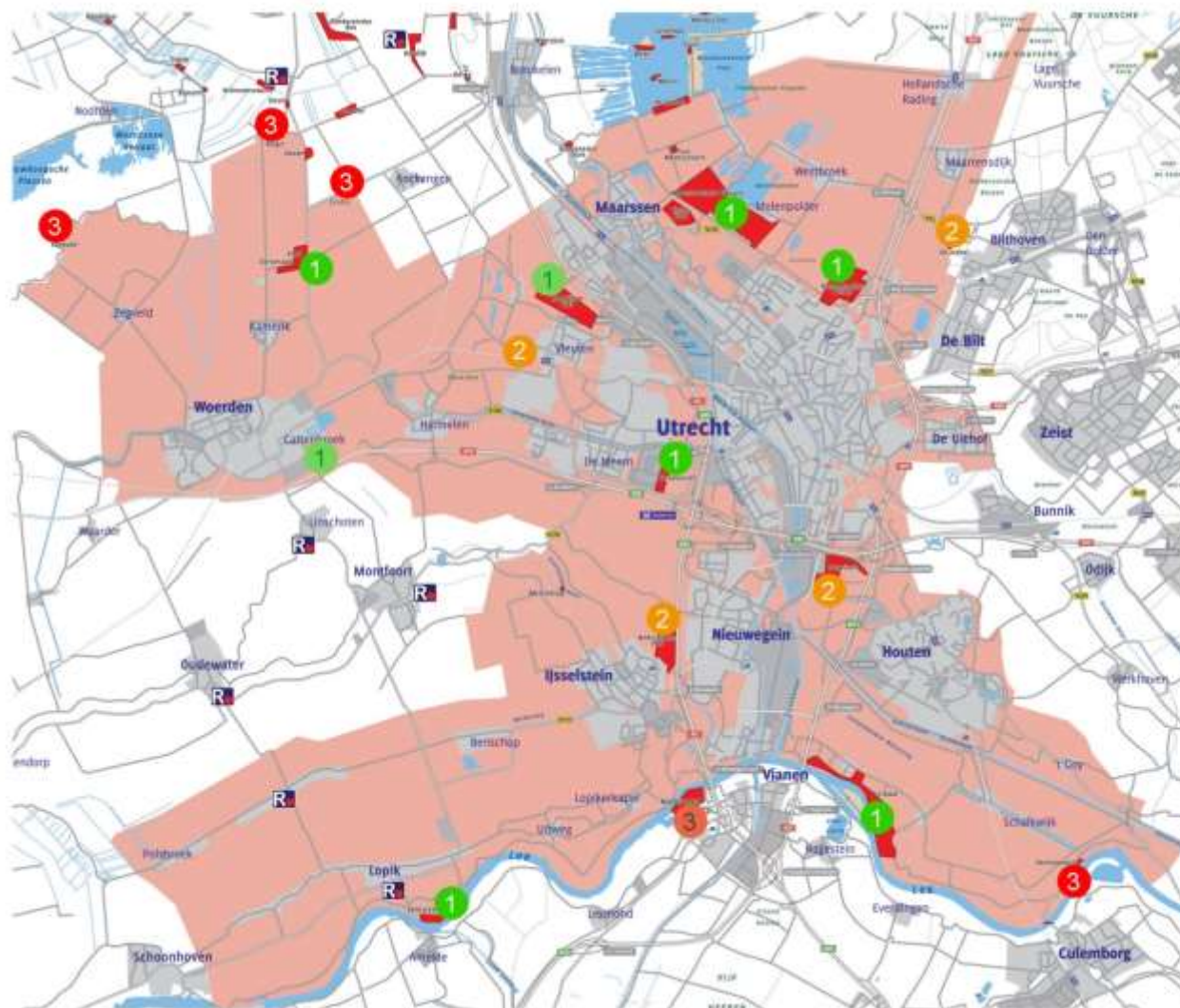
om te intensiveren op bestaande gebieden (inbreiden) en te blijven streven naar vernieuwing waar nodig (terrein is nooit klaar). Er wordt inzichtelijk gemaakt welke projecten binnen de komende budgetperiode kunnen worden afgerond en welke trajecten een fasering kennen die langer duurt dan budgetperiode maar wel bouwen aan de ambitie waardoor investering gerechtvaardigd is.

Voor ieder resultaat is overwogen of deze bijdraagt aan het realiseren van de ambitie. Duidelijk wordt ook wanneer een terrein niet kan bijdragen aan de ambitie en daarmee een investering niet rechtvaardigt. Er is een inschatting gemaakt waar fysiek en planologisch ruimte voor ontwikkelingen is en waar kansen liggen om de kostendekkingsgraad te verhogen. Daarnaast is rekening gehouden met ontwikkelingen en trends in de vrijetijdssector.

worden ingebracht in het recreatieschap zullen deze voorzieningen dienen te worden toegevoegd aan het ontwikkelplan en uitvoeringsprogramma.

Afweging heeft geleid tot de volgende prioriteit voor recreatieterreinen:

Terreinen recreatieschap

- 1 prioriteit 1
- 2 prioriteit 2
- 3 prioriteit 3

Terreinen van derden in beheer recreatieschap

- 1 prioriteit 1
- 2 prioriteit 2
- 3 prioriteit 3

Analyse Routenetwerken

In de tussenrapportage 'Verkenning Utrechts Routebureau' (Grontmij, 30 september 2014) is op basis van de Kwaliteitsmonitor Fietsregio's 2013 en de Nationale Wandelmonitor 2010 geconstateerd dat het routenetwerk in de provincie Utrecht laag gewaardeerd wordt. Provincie Utrecht staat op de 10^e plaats van alle provincies met het fietsnetwerk en op de 8^e plaats met het wandelnetwerk. In de tussenrapportage wordt een aantal conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan, zie kader.

Een belangrijk uitgangspunt in de verkenning is dat blijkt bestedingen die volgen uit ondernomen dagtochten aanzienlijk zijn ([bijlage 4](#)). De verkenning onderbouwt dat het aanleggen van routenetwerken stimulerend werkt voor het ondernemen van dagtochten in een regio en dat het investeren in routenetwerken daarom duurzamer is dan het blijven investeren in losse routes. Indien de routenetwerken volledig op orde zijn en kwalitatief voldoen aan de vraag van de recreant, zal dit meer recreanten trekken naar het gebied. Dit kan ondernemers stimuleren om zich te vestigen en/of te investeren in het gebied/recreatieterreinen. Gesteld kan daarom worden dat investering in routenetwerken (en niet meer in losse routes) kan bijdragen in een verhoging van de kostendekkingsgraad van de recreatiegebieden en het stimuleren van lokale economie. Uiteraard dient het aanleggen, beheren en onderhouden van routenetwerken en informatievoorziening richting de recreant goed georganiseerd te worden, dit kan bijvoorbeeld in een nog op te richten routebureau. Voordat uitspraken over de organisatie kunnen worden gedaan zal eerst de verkenning afgerond moeten worden en moet hierover besluitvorming plaatsvinden.

In de verkenning worden verbeterpunten genoemd. De verbeterpunten sluiten aan op de voor routes uitgewerkte ambitie in dit plan. In het Meerjaren-uitvoeringsprogramma (zie p.16 e.v.) zijn daarom investeringen opgenomen die gericht zijn op ontwikkelen van een

kwalitatief goed systeem voor routenetwerken (zoals knooppuntensysteem), een routeplanner en de organisatie hiervoor.

In de verkenning wordt geconcludeerd dat het tijd is voor een nieuwe aanpak onder meer omdat er een versnipperd aanbod is dat de recreant niet optimaal bedient. Door routenetwerken (in plaats van losse routes) te ontwikkelen ontstaat toegevoegde waarde. Hier liggen de volgende overwegingen onder:

- recreatieve routenetwerken dienen publieke doelen (beleving natuur en buitengebied, bevorderen welzijn/gezondheid, versterken gastvrijheidseconomie en een aangenaam woon- en leefklimaat)
- recreatieve routenetwerken bedienen de ongeorganiseerde massa en dringen de markeringsvervuiling (hoeveelheid aan verschillende borden in een klein gebied) terug
- recreatieve routenetwerken zijn gemeente-overstijgend en dienen georganiseerd te worden in een routebureau

Uit de verkenning blijkt dat een aantal punten beter kunnen:

- doordat losse routes nu door meerdere organisaties worden aangeboden vormen routes maar deels herkenbare, goed toegankelijke en samenhangende netwerken.
- de recreant staat niet centraal: er is nu sprake van een aanbodgerichte aanpak.
- er is versnippering en veel drukte in bv bebording
- er is nu geen partij die overzicht heeft en regie voert
- samenwerking met ondernemers komt onvoldoende uit de verf.
- doorontwikkeling vindt ad hoc plaats en niet vanuit een gedeelde visie
- innovatie komt nauwelijks van de grond, kennisopbouw is beperkt en blijft binnen diverse organisaties.
- betrokkenheid individuele gemeenten bij eigen netwerk is laag.
- bestuurlijke informatievoorziening (en dus betrokkenheid) kan beter.

Uit de verkenning blijkt eveneens dat er de afgelopen tijd wel is ingezet op vernieuwing in routenetwerken:

- er is een ruim en divers aanbod van recreatieve routestructuren.
- kwaliteitsimpuls fietsknooppuntennetwerk in 2014.
- nieuwe netwerken zijn in ontwikkeling.
- routes in beheer bij de schappen zijn door Recreatie Midden-Nederland opgenomen in een digitaal beheerssysteem routebeheernet.
- Er wordt een routeplanner voor de gebruiker ontwikkeld (inspelen op mogelijkheden van digitalisering).

Hoofdstuk 4 Investeringsimpuls, kracht om te ontwikkelen

Voor de komende budgetperiode wordt de volgende investering uit de Reserve Nieuw Beleid voorgesteld:

Recreatieterreinen Prioriteit 1	Recreatieterreinen Prioriteit 2	Routenetwerken
Planontwikkeling: € 165.000,-	Planontwikkeling: € 5.000,-	
Uitvoering: € 525.000,-	Uitvoering: PM (overdrachtskosten Heemstede)	
Totaal: €790.000,-* (* incl. geëtiketteerde reservering van €100.000,- t.b.v. ontwikkeling Strijkviertel)	Totaal: € 5.000,- (+ PM evt. overdrachtskosten Heemstede-Noord)	Totaal: € 60.000,- (+ PM wandelpuntensysteem Noorderpark, Vechtstreek en Kromme Rijnstreek)

In het [Meerjaren-uitvoeringsprogramma](#) wordt een investeringsimpuls voorgesteld voor het uitbreiden van routenetwerken en ontwikkelen recreatieterreinen die na analyse de prioriteit 1 krijgen toegewezen. In totaal zijn er 6 terreinen met prioriteit 1, voor 3 van de terreinen is in komende budgetperiode 2015-2018 een behoorlijke investeringsimpuls nodig om ontwikkelingen van de grond te krijgen. Het gaat met name om Maarsseveense Plassen, Strijkviertel en Salmsteke. Voor de routenetwerken wordt voorgesteld om te investeren in de verbeterslag van het Fietsknooppuntensysteem (2016) en het wandelknooppuntensysteem fase 2 Noorderpak en Vechtstreek. Voorgesteld wordt om deze investeringen te doen vanuit de post Reserve Nieuw Beleid. Voorgesteld wordt eveneens dat structurele besparingen/extra inkomsten uit ontwikkeling van de recreatieterreinen in eerste instantie worden gereserveerd voor het revolving fund.

In 2014 is de discussie met betrekking tot de bijdrage van gemeente Utrecht afgerond. Een van de uitkomsten hiervan heeft tot gevolg een extra reservering van €100.000,- voor ontwikkeling van Strijkviertel.

Voor de recreatiegebieden wordt de voorgestelde investering verdeeld in 2 categorieën: planontwikkeling en uitvoering.

- Planontwikkeling betreft vooral terreinen die in de huidige situatie kunnen worden getypeerd als koestergebied. Dit zijn gebieden waar veel bezoekers komen maar vaak is de planologische ontwikkelruimte nog beperkt. Er zal geïnvesteerd moeten worden in voorbereidingsuren voor onderzoek of intensivering fysiek en planologisch mogelijk is en vervolgens bij positief resultaat in (haalbaarheids)onderzoeken en inschrijfprocedures om in kaart te kunnen brengen wat nodig is (vanuit de recreant en/of de markt) om het terrein tot zijn recht te laten komen en de transformatie naar generatorgebied tot stand te brengen.
- Investerings voor uitvoering zijn vooral voorzien in terreinen die in de huidige situatie al te typeren zijn als koester- en generatorgebied. Investerings in uit te voeren projecten kunnen gezien worden als voorinvesterings die na realisatie van een exploitatieconcept terugverdiend zullen worden in een (hogere) canon/huurafdracht.

Aandachtspunten bij het besluiten tot investering in recreatiegebieden:

- Voor het overdragen van gronden moet rekening worden gehouden met gelijkberechtiging en marktconformiteit. Voor de gebieden Heemstede, De Rivier en Hampoort moet de grond marktconform worden verkocht aan het recreatieschap. Provincie stelt in 2014 voorwaarden, zoals openbare toegankelijkheid, op voor verkoop. Op basis van taxatie wordt vervolgens de waarde bepaald. Bij de investering voor deze nieuwe recreatiegebieden dient rekening te worden gehouden met de marktwaarde van de grond.
- Er dient ruimte te zijn voor flexibiliteit, dit is mogelijk door het meerjaren-uitvoeringsprogramma jaarlijks te actualiseren en projecten bij te stellen in de planning (omhoog/omlaag).
- Belangrijk is om te realiseren dat het een aantal jaar kan duren voordat de investeringen leiden tot inkomstenstromen. Tegelijkertijd dienen we alert te zijn op de cashflow; er dient inzicht te zijn wanneer een investering inkomsten zal genereren om een soort revolving fund ten behoeve van toekomstige investeringen tot stand te brengen.

Aandachtspunt bij het besluiten tot investering in routenetwerken:

- Kosten voor het beheer van bv het fietsknooppuntensysteem blijken aanzienlijk hoger dan van losse routes. In routenetwerken moet blijvend geïnvesteerd worden (uit revolving fund) om een kwalitatief goed systeem te houden.

Hoofdstuk 5 Risico's

Het streven van investeringen en ontwikkelingen is om de beheerkosten te verlagen en/of inkomsten te genereren. Eerder in dit plan is al genoemd dat het een aantal jaren kan duren voordat inkomstenstromen op gang komen maar dat investering in ontwikkeling wel noodzakelijk is om een kwalitatief hoogwaardig regionaal recreatief aanbod te bieden. Er zijn altijd factoren die het onzeker maken of een investering uiteindelijk leidt tot inkomsten. Hieronder is een aantal risico's benoemd, waar rekening mee gehouden dient te worden.

Risico's bij investering in ontwikkeling van **recreatieterreinen** zijn:

- Investerings voor planvorming zoals (haalbaarheids)onderzoeken, vergunningen en bestemmingsplanwijzigingen hoeven niet uit te monden in inkomsten.
- Ontwikkelingen zijn afhankelijk of er een ondernemer wordt gevonden.
- Ontwikkelingen zijn mede afhankelijk van ontwikkelingen in de nabije omgeving.
- Hoogte inkomsten is afhankelijk van economisch klimaat en risico's die exploitanten willen nemen.
- Ramingen zijn gebaseerd op ervaring met exploitatie binnen de schappen, benchmark en kengetallen. Werkelijke inkomsten zijn afhankelijk van uitkomsten onderhandelingen.
- Realisatie is afhankelijk van planologische ruimte en mogelijkheden binnen bestemming.
- Het hoge verdienpotentieel van een generatorgebied volgens Buck Consultants (tot 100% kostendekkingsgraad) zal veelal niet haalbaar zijn. Daarom wordt in dit plan uitgegaan van een maximaal passende ontwikkeling per voorziening en bij ontwikkeling van een recreatiegebied tot een generatorgebied een kostendekkingsgraad van meer dan 50% (geen bovengrens).
- Realisatie kan langer op zich laten wachten of in het ergste geval geen doorgang vinden door bezwaar- en beroepsprocedures.

Risico's moeten voor iedere ontwikkeling in kaart worden gebracht en waar mogelijk worden voorkomen of uitgesloten. Mocht dit niet afdoende blijken dan is het zaak om risico's tijdig te signaleren, tot een minimum te beperken en het uiterste doen om alternatieven te zoeken.

Concluderend kan gesteld worden dat het plegen van investeringen niet garandeert dat er daadwerkelijk inkomsten zullen volgen. Zonder investering zullen echter waarschijnlijk geen extra inkomsten volgen en zal het aanbod steeds minder blijven voldoen aan de veranderende vraag van de recreant. Het risico van een investering beperkt zich tot de mogelijkheid dat de investering zichzelf niet terug verdient. Risico's lijken beperkt en overzichtelijk.

Risico bij het ontwikkelen van **routenetwerken** is dat er onvoldoende onderhouds/optimalisatiebudget is waardoor ambities niet gehaald worden.

Risico's bij het niet investeren in het ontwikkelen van routenetwerken zijn:

- Ontbrekende schakels en niet goed toegankelijk aanbod
- Recreant en omwonenden niet optimaal bediend
- Provincie Utrecht en daarmee het werkgebied van het recreatieschap blijft achter bij landelijke ontwikkelingen
- Stad-land verbindingen blijven een zwakke schakel

Hoofdstuk 6 Vervolgslag

Wensen:

- De investeringen en opbrengsten uit de extra investeringen moeten een revolving fund vormen op basis waarvan structureel blijven investeren mogelijk wordt. Een bijzonder kenmerk is dat het potje zichzelf moet aanvullen. De besteding van het geld moeten zorgen voor revenuen. Dit dient een aparte post te worden in de begroting. Het doel en voorwaarden van het revolving fund worden nader uitgewerkt tot een bestuursvoorstel.
- Het is noodzakelijk om de kwaliteit te waarborgen. Essentieel is om door te blijven ontwikkelen en het niet te laten bij een eenmalige investeringsimpuls. Het aanbod dient aan de vraag van de recreant te blijven voldoen en voldoende aantrekkelijk te blijven en kwaliteit te bieden om de opvangcapaciteit op de terreinen en de routenetwerken maximaal te kunnen blijven benutten. Indien blijkt dat er structureel meer inkomsten/besparingen zijn dan nodig is voor investeringen dan kan het bestuur besluiten tot verlaging van de deelnemersbijdragen.
- Deelnemers (provincie en gemeenten) zijn nauw betrokken bij de te genereren ambitie en dragen door hun inzet bij om de ambitie van het Ontwikkelplan en de projecten uit het uitvoeringsprogramma te kunnen realiseren eventueel door ruimte te maken in eigen beleid.
- Flexibel en actueel blijven door het meerjaren uitvoeringsprogramma jaarlijks bij te stellen, hebben we de planning gehaald en heeft het ons verder geholpen in het bereiken van de ambitie? Belangrijk is om te realiseren dat het een aantal jaar kan duren voordat de investeringen leiden tot inkomstenstromen.
- Monitoring van het instrument uitvoeringsprogramma is noodzakelijk, daarom wordt een evaluatie na de budgetperiode 2015-2018 geadviseerd. Hebben de investeringen opgeleverd wat de verwachtingen waren? Klopt de ambitie nog of moeten we hem bijstellen? Aan de hand van de evaluatie wordt het

uitvoeringsprogramma opgesteld voor de budgetperiode 2019-2022.

- Het totaaloverzicht van alle recreatiegebieden dient in beeld te worden gebracht. Dit geldt ook voor omliggende gebieden in beheer van andere terreinbeheerders. Het streven is om naar een evenwichtig totaalaanbod van recreatie toe te werken. Deze slag moet nog gemaakt worden.

Acties:

- Het Ontwikkelplan wordt aangeboden aan deelnemers en voor wie wil kan een presentatie en toelichting in raadscommissie/themabijeenkomst worden verzorgd.
- In de komende budgetperiode wordt geïnvesteerd conform het jaarlijks bij te stellen uitvoeringsprogramma.
- Voor de uitvoering van projecten worden planningen en opdrachtomschrijvingen opgesteld, uitgangspunt is gemeenschappelijke planontwikkeling met de desbetreffende deelnemers.
- Implementatie van structureel overleg met ambtelijk adviseurs om voortgang te bewaken, problemen tijdig te signaleren en hierop in te spelen, verbindingen te leggen met gemeentelijk beleid en planologie en draagvlak te behouden en uitwisseling van kennis en ervaring wederzijds.
- Continue aandacht houden voor het investeren in communicatie: marketing en promotie inzetten om bekendheid te vergroten en daarmee de vindbaarheid. Bereik en betrek de recreant en omwonende (communicatiestrategie).
- Blijven investeren in kennisontwikkeling en kennisoverdracht. Het is gewenst om de basisinformatie op orde te brengen en actueel te houden om adequaat in te kunnen blijven spelen op de vraag van de recreant. Dit kan door structureel een gedeelte van het revolving fund (orde van grootte €10.000,- per jaar) te reserveren.
- Blijven meegroeien met vraag, kwalitatief en mogelijk ook kwantitatief door het uitbreiden van areaal door bestaande terreinen in beheer over te nemen die passen binnen ambitie voor intensieve recreatie passen.

Meerjaren-uitvoeringsprogramma

- Het meerjaren-uitvoeringsprogramma is een eerste stap om op een gestructureerde manier naar de ambitie toe te werken.
- In het meerjaren-uitvoeringsprogramma zijn de gebieden opgenomen die in eigendom van het recreatieschap zijn. Investerings worden in eerste instantie alleen gedaan op schapsterreinen. Dit zijn immers de terreinen waar het recreatieschap over gaat. Per terrein is beschreven welke ontwikkelingen kansrijk zijn.
- Het meerjaren-uitvoeringsprogramma richt zich op komende budgetperiode en verder. De totale ontwikkeling van de recreatieterreinen, om tot volledige opvang van de recreatiedruk te komen binnen de provincie, zal veel langer beslaan dan 4 jaar. De investeringen die worden voorgesteld binnen de komende budgetperiode kunt u zien als de eerste fase om hier naar toe te werken. Het meerjaren-uitvoeringsprogramma dient elk jaar overeenkomstig de criteria en afwegingaspecten bijgesteld te worden.
- Onderbouwing van getallen is opgenomen in de tabel in [bijlage 2](#) van dit plan. Ramingen voor inkomsten zijn gebaseerd op ervaring met exploitatie binnen de recreatieschappen, kengetallen en op benchmark. Voor een aantal toekomstige exploitaties (golfbaan Ruigenhoek, intentieovereenkomst Oortjespad, inschrijftraject Heemstede-Noord en De Leijen) is de onderhandeling geweest en zijn verwachte inkomsten/besparingen al bekend, maar dient bv de planologische procedure nog te worden doorlopen. Voor andere ontwikkelingen wordt de haalbaarheid van potentiële inkomsten onderzocht (Salmsteke). Tot slot is er voor een aantal ontwikkelingen (verwachte) planologische ruimte (beschikbare m2 planologische ruimte Maarsseveense Plassen, Strijkviertel) waardoor een raming gebaseerd op ervaring, benchmark en/of kengetallen mogelijk is. Aanname is bij iedere raming dat er commerciële partijen worden gevestigd, die een marktconforme huur/canon afdragen.

Recreatieterreinen:

Terreinen in eigendom recreatieschap SGL	Kansrijke ontwikkelingen	Publieke investering	Dekkingsgraad (verhouding kosten/inkomsten)
Maarsseveense Plassen Eindbeeld typologie: generator Prioriteit 1	Maarsseveense Plassen is reeds een generatorgebied en bestaat uit een betaald strandbad en een gratis toegankelijk buitengebied. Er zijn mogelijkheden om de dekkingsgraad verder te verhogen door al aanwezige ontwikkelruimte in het bestemmingsplan te benutten. Inschatting van de opbrengsten is op basis van aantal m2 en de aanname dat er commerciële partij(en) worden gevestigd. Investering in het strandbad door de voorzieningen te vernieuwen, de uitstraling meer eigentijds te maken en het concept tegelijkertijd meer af te stemmen op de vraag van de recreant is gewenst. Verder kan gedacht worden aan het uitbreiden van het aantal evenementen. Hiervoor kan het terrein beter geschikt worden gemaakt.	Planontwikkeling: €50.000,- (2015) Uitvoering: €200.000,- (2015/2016)	Huidige dekkingsgraad (strandbad en buitengebied tezamen): 56% Toekomstige dekkingsgraad: 60-65% Realisatie: budgetperiode 2015-2018

<p>Oortjespad</p> <p>Eindbeeld typologie: koester</p> <p>Prioriteit 1</p>	<p>Voor Oortjespad is begin 2014 een intentieovereenkomst met de gevestigde ondernemer getekend. Door uitbreiding van de ondernemer en uitbreiding van zijn beheertaak enerzijds en een besparing op het educatieve onderdeel (geen primaire taak) wordt de dekkingsgraad van het terrein verveelvoudigd. De voorzieningen blijven behouden. Naar aanleiding van een recente uitspraak van de Raad van State blijkt dat ontwikkelingen in 2015 en 2016 niet haalbaar zijn. Gemeente Woerden heeft vastgesteld dat dit gebied het label Koestergebied heeft.</p>	<p>Planontwikkeling: €15.000,- (2015)*</p> <p>*DB heeft op 3/7/14 besloten een budget van max 15.000,- uit de reserve nieuw beleid vrij te maken voor onderzoeken als onderbouwing nieuw bestemmingsplan</p>	<p>Huidige dekkingsgraad: 9% Toekomstige dekkingsgraad: >50%</p> <p>Realisatie: budgetperiode 2015-2018</p>
<p>Strijkviertel</p> <p>Eindbeeld typologie: generator</p> <p>Prioriteit 1</p>	<p>Dit terrein is druk bezocht in de zomer als zwemgelegenheid, jaarrond wordt het gebruikt voor wandelen en festivals. Voorzieningen om jaarronde exploitatie te faciliteren ontbreken. Mede door de goede bereikbaarheid van het terrein is er veel belangstelling van ondernemers. In combinatie met aangrenzende percelen die in eigendom zijn van gemeente Utrecht, is een stevig recreatieconcept (500-800m2) zeer kansrijk. In het bestemmingsplan is nog niets mogelijk, maar de gemeente wil wel meedenken. Indien er stevige ontwikkelruimte komt en in de infrastructuur wordt geïnvesteerd, is een kostendekkingsgraad van >50% op dit recreatieterrein mogelijk vanaf 2017-2018. Voorgesteld wordt om gezamenlijk met de gemeente een inschrijfprocedure te starten met als doel een ondernemer te vinden en het terrein geschikt te maken voor ontwikkeling.</p>	<p>Planontwikkeling: €50.000,- (2015) Uitvoering: €250.000 (2016/2017)*</p> <p>* DB heeft op 10/12/14 besloten tot een extra reservering van €100.000,- (indien nodig) t.b.v. ontwikkeling.</p>	<p>Huidige dekkingsgraad: 27% Toekomstige dekkingsgraad: >50%</p> <p>Realisatie: vinden van een ondernemer en planologisch traject: budgetperiode 2015-2018</p>
<p>Salmsteke</p> <p>Eindbeeld typologie: generator</p> <p>Prioriteit 1</p>	<p>Dit terrein heeft vanwege de ligging en de ruimtelijke kwaliteit grote potentie om ontwikkeld tot worden tot een terrein met een regionale functie. Hiervoor is onderzoek nodig naar een recreatieconcept dat gericht is op de vraag van de recreant en ruimte in het bestemmingsplan om ondernemers mogelijkheden te bieden voor exploitatie. De intentieovereenkomst met de gemeente over onderzoeken van haalbaarheid, is in maart 2014 getekend. Er ligt een meekoppelkans met het Deltaprogramma. Bebouwing buitendijks ten behoeve van jaarronde "droge voeten" recreatie wordt, onder voorwaarden, kansrijk geacht. Voorgesteld wordt om nader onderzoek te doen, het terrein geschikt te maken voor ontwikkeling en een of meerdere ondernemers te werven.</p>	<p>Planontwikkeling: €120.000,-* (2014/16) Uitvoering: € 80.000,- (2017 en Grondverwerving: PM)</p> <p>*DB heeft op 25/9/14 besloten reeds €40.000,- voor planontwikkeling beschikbaar te stellen, vooruitlopend op het vaststellen van het Ontwikkelplan.</p>	<p>Huidige dekkingsgraad: 8% Toekomstige dekkingsgraad: >50%</p> <p>Realisatie haalbaarheidsonderzoek: budgetperiode 2015-2018 Realisatie uitvoering: (afhankelijk van uitkomsten haalbaarheidsonderzoek) beoogd met een start in budgetperiode 2015-2018</p>

<p>'t Waal incl. Honswijkerplas</p> <p>Eindbeeld typologie: generator</p> <p>Prioriteit 1</p>	<p>Dit terrein bestaat uit verschillende deelgebieden. De Honswijkerplas is de afgelopen jaren ontzand en geschikt gemaakt voor wandelen, zwemmen en verschillende vormen van waterrecreatie. In 2014 vindt de voorbereiding van fase 3 plaats en worden mogelijkheden verkend om de plas extra geschikt te maken voor recreatie en natuur door middel van verondieping en het creëren van eilanden. De inkomsten uit de ontzanding zullen de ontwikkelingen van het terrein ruimschoots kunnen bekostigen. Voor het totale gebied wordt gezocht naar een passend recreatieconcept. Kosten voor nader onderzoek en het zoeken naar een ondernemer kunnen worden bekostigd uit de opbrengsten van de ontzanding.</p>	<p>Planontwikkeling: €30.000,- (kan bekostigd worden uit opbrengsten zand)</p>	<p>Huidige dekkingsgraad: 9% Toekomstige dekkingsgraad: >50%</p> <p>Realisatie: gedeeltelijk binnen de budgetperiode 2015-2018. Afronding van de ontzanding duurt tot en met budgetperiode 2019-2022.</p>
<p>Ruigenhoek</p> <p>Eindbeeld typologie: koester</p> <p>Prioriteit 1</p>	<p>De intentieovereenkomst tussen het recreatieschap, de gemeente en de ondernemer voor het ontwikkelen van de oefengolfbaan met horeca en midgetgolf is in februari 2014 getekend, in september is overeenstemming over ondererfpacht. De oefengolfbaan levert €44.000,- per jaar aan canon. Inkomsten starten wanneer vergunningen onherroepelijk zijn (verwachting tweede helft 2015) en bouwen trapsgewijs in 3 jaar op. Investering zit vooral in samenwerking en advisering (planontwikkeling). Kleinere maar eventueel wel kansrijke ontwikkelingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • om het terrein beter geschikt te maken voor evenementen • om in combinatie met de skatebaan een ijsbaan mogelijk te maken. Daarmee wordt het recreatief aanbod meer jaarrond gemaakt. • optimaliseren van het BMX/skeeler/skatepark (gemeente Utrecht wil hierin investeren). 	<p>Planontwikkeling: €10.000,- (2015) Uitvoering: €15.000,- (2016)</p>	<p>Huidige dekkingsgraad: 26% Toekomstige dekkingsgraad: 75-85%</p> <p>Realisatie: budgetperiode 2015-2018</p>
<p>De Leijen</p> <p>Eindbeeld typologie: generator</p> <p>Prioriteit 2</p>	<p>Voor dit terrein geldt dat er reeds een ondernemer is geselecteerd. Het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied van gemeente De Bilt houdt rekening met en bouwvlak voor horeca. Het bestemmingsplan is nog niet vastgesteld omdat er nog een aantal bezwaarprocedures lopen (niet voor gebied De Leijen). Met de gemeente wordt nagegaan of vooruitlopend op de vaststelling begonnen kan worden met het recreatieconcept. Voorgestelde kleine investering is planontwikkeling. Het gaat vooral om uren om in samenwerking tussen gemeente, ondernemer en recreatieschap tot ontwikkeling van het concept te komen. Ondernemer zal een gedeelte van het beheer overnemen en er zal een canon worden vastgesteld.</p>	<p>--</p>	<p>Huidige dekkingsgraad: 9% Toekomstige dekkingsgraad: >50%</p> <p>Realisatie: budgetperiode 2015-2018</p>

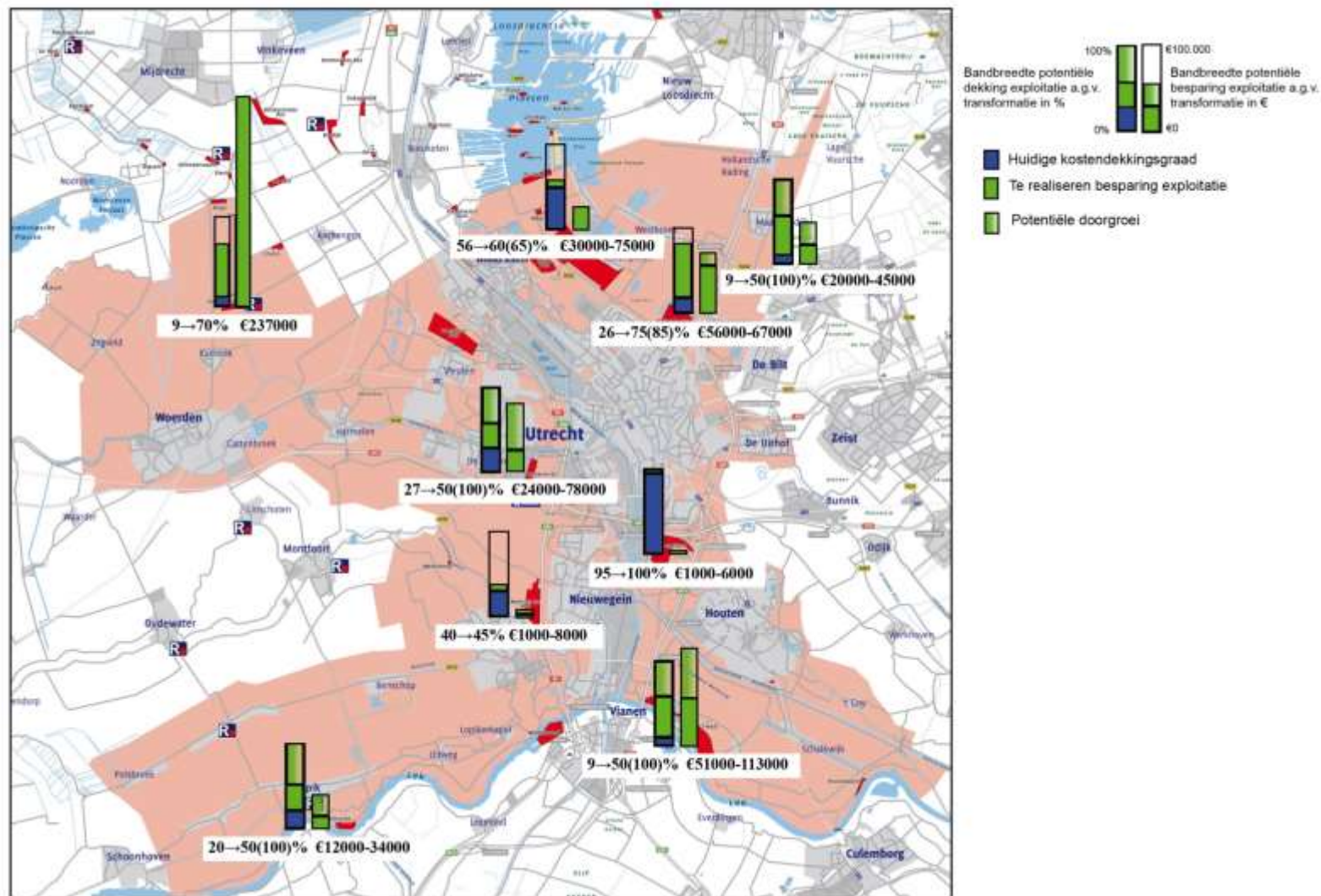
<p>Laagraven incl. Heemstede</p> <p>Eindbeeld typologie: generator</p> <p>Prioriteit 2 (verschuift naar prioriteit 1 als grondprobleem is opgelost en ontwikkeling Heemstede met de ondernemer kan starten)</p>	<p>Dit terrein bestaat uit verschillende deelgebieden. Voor de zuidplas Laagraven verloopt de exploitatie naar tevredenheid. Voor de noordplas geldt dat indien zich de mogelijkheid voordoet om de recreatieve mogelijkheden te verbreden en mits dit ruimtelijk mogelijk is, deze kans benut zal worden. De bestaande ondernemer werkt de plannen in overleg met het schap uit. Voor het gebied Heemstede staat een ondernemer klaar om de pleisterplaats te exploiteren. Ontwikkeling ligt stil in afwachting van de grondoverdracht. Indien de grond marktconform moet worden gekocht, dient onderzocht te worden of het exploitatieconcept nog haalbaar is. Uitbreiding van de golfbaan is gewenst.</p>	<p>Planontwikkeling: PM Uitvoering: PM</p> <p>Voor de inrichting van Heemstede-Noord is nog publiek budget (RodS gelden) van ca. €200.000,- beschikbaar voor inrichting.</p>	<p>Huidige dekkingsgraad: 95% Toekomstige dekkingsgraad: 95-100%</p> <p>Realisatie: budgetperiode 2015-2018</p>
<p>Nedereindse Plas</p> <p>Eindbeeld typologie: generator (lange termijn)</p> <p>Prioriteit 2</p>	<p>Het eindbeeld voor dit terrein is generator. Dit is voor de lange termijn, in combinatie met de plas als zwemwater. Omdat de sanering nog een aantal jaren beslaat en de plas na sanering nog 2 jaar gemonitord dient te worden voordat het als zwemwater gebruikt mag worden, is ontwikkeling niet verwacht in de komende 2 budgetperiodes. Een kleinere ontwikkeling die wel kansrijk is en op korte termijn meer inkomsten genereert, is een beperkte uitbreiding van de gevestigde ondernemer van de skibaan en het actualiseren van de wielersbaan en MTB parcours.</p>	<p>Planontwikkeling: €5.000,- (2016)</p>	<p>Huidige dekkingsgraad: 40% Toekomstige dekkingsgraad: 40-45%</p> <p>Realisatie: budgetperiode 2015-2018</p>
<p>Heulsewaard</p> <p>Eindbeeld typologie: rust</p> <p>Prioriteit 3</p>	<p>Voor dit gebied worden geen ontwikkelingen gepland. Dit is een recreatiegebied in de uiterwaarden (mensen verblijven graag op/aan het water) en valt niet onder de EHS. Waar een mogelijkheid tot verpachting ontstaat zal die worden benut. Dit terrein heeft vooralsnog geen regionale functie en er lijken weinig mogelijkheden om het als zodanig te ontwikkelen. Overwogen kan worden om het terrein op termijn af te stoten. Voorlopig geen actieve inzet op plegen.</p>	<p>--</p>	<p>Huidige dekkingsgraad: 0% Toekomstige dekkingsgraad: ≥0%</p>
<p>Grutto, Koekoek en Reiger</p> <p>Eindbeeld typologie: rust</p> <p>Prioriteit 3</p>	<p>Voor dit gebied worden geen ontwikkelingen gepland. Waar een mogelijkheid tot verpachting ontstaat zal die worden benut. Deze gebiedjes hebben geen regionale functie en er lijken weinig mogelijkheden om het als zodanig te ontwikkelen. Overwogen kan worden om deze terreinen op termijn af te stoten. Terrein Koekoek ligt aan een recreatieve fietsroute en dient als rustpunt. Voorlopig geen actieve inzet op plegen.</p>	<p>--</p>	<p>Huidige dekkingsgraad: 0% Toekomstige dekkingsgraad: ≥0%</p>

Routenetwerken:

Paden/Routes	Waarom kansrijk?	Doelen	Maatregelen/middelen	Publieke investering €
Routenetwerken wandelen, fietsen en varen Prioriteit 1	Fietsknooppuntensysteem: Tweede verbeteringslag gepland in 2016. Het gaat hierbij om vnl. paden Noorderpark, Haarzuilens, Plas Cattenbroek en Hollandsche IJsselbos op te nemen in het systeem.	Terreinen beter fysiek bereikbaar maken. Zicht- en vindbaarheid van routes en terreinen verbeteren.	Ontbrekende schakels aan systeem toevoegen in 2016	Totale kosten bedragen €60.000,- (2016)
	Wandelknooppuntensysteem: Eerste fase Utrecht West is in najaar 2014 aangelegd. Fase B: Noorderpark en Vechtstreek gepland voor 2015 (fase B2; voorbereidingen en ontwerpen) en 2016/2017 (fase B1; uitvoering). Fase C Kromme Rijnstreek is voorzien moet nog nader uitgewerkt worden. Hiervoor zullen ook zoveel mogelijk subsidiemogelijkheden worden gezocht, verwachting is dat 100% subsidie niet mogelijk is en dat er ook een bijdrage van het schap zal worden gevraagd. De wens is om het netwerk vervolgens ook uit te breiden ten oosten van stad Utrecht.	Ontsluiting landelijk gebied. Terreinen beter fysiek bereikbaar maken. Zicht- en vindbaarheid van routes en terreinen verbeteren.	Ontwerp en aanleg routenetwerk. Kosten bedragen gemiddeld €900,- per km (planvorming en uitvoering). In totaal zal wandelknooppuntensysteem Noorderpark en Vechtstreek (binnen werkgebied schap SGL) ruim 300 km beslaan.	Totale kosten: Fase B1: € 65.000,- Fase B2: € 260.000,- Gevraagde bijdrage schap: PM Fase C: PM
	Sloepennetwerk: Gerealiseerd in 2014	Vaarnetwerk sloepen	--	--
Digitaal bereikbaar maken routes en informatie over paden voor recreant. Prioriteit 1	Sluit aan op trends en vraag recreant: Recreant bereidt zich voor op dagtocht via internet. Ter plekke kan via smartphone informatie worden verkregen over paden en routes worden ingezien: tegemoet komen aan zelfredzame/ondernemende consument en groeiende informatiebehoefte op plaats van bestemming.	Terreinen beter digitaal bereikbaar (vindbaar) maken.	Opzetten routesysteem en routeplanner in 2014/2015	PM

Fietspaden Hollandsche IJssel Prioriteit 2	Onderdeel RodS. Gebied komt in eigendom en beheer van Natuurmonumenten, padenstructuur komt in beheer van recreatieschap. Nog geen planning beschikbaar, DLG bezig met grondaankopen.	Ontsluiting landelijk gebied. Ontwikkeling gericht op opvangen van (toekomstige) recreanten en het realiseren van voorzieningen daarvoor.	Aanleg wacht op grondaankoop.	RodS gelden voor aanleg
Fietspaden Wielreveld Prioriteit 3	Onderdeel RodS. Reeds aangelegd. Gebied komt in eigendom en beheer van Natuurmonumenten, padenstructuur is in beheer van recreatieschap.	Ontsluiting landelijk gebied. Ontwikkeling gericht op opvangen van (toekomstige) recreanten en het realiseren van voorzieningen daarvoor.	--	--
Fietspaden Parkbos Prioriteit 1	Onderdeel RodS. Gebied komt in eigendom en beheer van Natuurmonumenten, padenstructuur komt in beheer van recreatieschap.	Ontsluiting landelijk gebied. Ontwikkeling gericht op opvangen van (toekomstige) recreanten en het realiseren van voorzieningen daarvoor.	Planning aanleg is 2014-2015. Opening naar verwachting in voorjaar 2016.	RodS gelden voor aanleg
Fietspaden De Rivier Prioriteit 1	Onderdeel RodS. Gebied komt in eigendom en beheer van Natuurmonumenten, padenstructuur komt in beheer van recreatieschap.	Ontsluiting landelijk gebied. Ontwikkeling gericht op opvangen van (toekomstige) recreanten en het realiseren van voorzieningen daarvoor.	Aanleg wacht op grondaankoop. Planning aanleg is 2015-2016.	RodS gelden voor aanleg
Fietspad Hamlaan Prioriteit 3	Onderdeel RodS. Reeds aangelegd. Gebied en fietspad komt in eigendom en is reeds in beheer van het recreatieschap.	Stad-land verbinding. Ontwikkeling gericht op opvangen van (toekomstige) recreanten en het realiseren van voorzieningen daarvoor.	--	--
Fietspaden Nieuw Wulven Prioriteit 3	Onderdeel RodS. Reeds aangelegd. Gebied is in eigendom en beheer van Staatsbosbeheer, padenstructuur is in beheer van recreatieschap.	Ontsluiting landelijk gebied. Ontwikkeling gericht op opvangen van (toekomstige) recreanten en het realiseren van voorzieningen daarvoor.	Tbv ontsluiting is en aanzienlijk publiek budget nodig (ordegrootte €500.000). Dit komt niet ten laste van het recreatieschap.	--

Kaart: maximaal haalbare stijging kostendekkingsgraad (%) en gerelateerde besparing kosten/stijging inkomsten (€)

Literatuur

- Bureau Verten i.o.v. Facilitaire Dienst Utrechtse Recreatieschappen (1999), *recreatieonderzoek*
- Buck Consultants International & Orange Olive i.o.v. provincie Utrecht (2012). *Toekomst Recreatie(schappen)-Innovatief doelen bereiken-*
- Gemeente Utrecht, Dienst Landelijk Gebied & Recreatie Midden-Nederland (2011). *Utrechters er op uit! Behoeftte bewoners Utrecht aan buitenrecreatie rondom de stad*
- Grontmij i.o.v. provincie Utrecht en Recreatie Midden-Nederland (2014). *Tussenrapportage 30/09'14, Verkenning Routebureau Utrecht*
- Grontmij i.o.v. Recreatie Midden-Nederland (2009). *Recreatieonderzoek 2007-2008*
- Kenniscentrum Recreatie, (2008). *monitor vrijetijd en toerisme*
- Leisure Result (2011). *Trends en Ontwikkelingen*
- Lukken G., *www.vrijetijds kennis.nl*
- NBTC-NIPO (2013). *bezoekers_Utrechtse_recreatiegebieden*
- NBTC-NIPO (2014). *ContinuVrijeTijdsonderzoek (CVTO) 2012-2013*
- NRIT (2013). *Samenvatting trendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd*
- Provincie Utrecht (2012). *De aantrekkelijke regio, visie Recreatie en toerisme 2020*
- Provincie Utrecht (2013). *Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013-2028*
- Provincie Utrecht (2014). *ambitiekaart recreatiezones Utrecht (210114)*
- Recreatie Midden-Nederland (2013). *Recreatie 2.0*

Bijlage 1: Uitleg scores

Uitleg manier van scoren van de 4 afwegingsaspecten (++) / --) om te komen tot een prioritering:

Afwegingsaspecten:	Bestaat uit:	Uitleg score
Recreatieve en Maatschappelijke meerwaarde	Conclusie uit aspecten: oppervlakte, bezoekersaantal, bezoekersaantal per hectare, fysieke ontwikkelruimte, leefstijlen en vraag recreant	1. <u>Huidige typering:</u> generator ++ koester + flex 0 rust - 2. <u>Kansrijkheid:</u> zeer kansrijk ++ kansrijk + zeer afhankelijk van externe factoren 0 niet kansrijk - onwaarschijnlijk --
Vermarktbaarheid	Conclusie uit aspecten: bereikbaarheid, belangstelling ondernemers en kwaliteiten terrein	zeer goed ++ / zeer slecht --
Verdienpotentieel	Vershil huidige dekking exploitatie met bandbreedte potentieel dekking exploitatie a.g.v. ontwikkeling	>50% ++ 5-50% + 0-5% 0 daling van de dekking -
Financiële impact	Vershil directe kosten o.b.v. jaarrekening 2012 met bandbreedte potentieel besparing exploitatie	> €50.000 ++ €1 - €50.000 + stijging kosten -

Bijlage 2: Analyse- en scoretabel

Zie aparte bijlage (Bijlage 2: Analyse- en scoretabel Excel-bestand)

Bijlage 3: Vrijetijdstrends 2014

Trends, sterker inspelen op vraag recreant

Inzicht in ontwikkelingen in recreatiegedrag en –behoefte zijn van belang om te kunnen anticiperen op de toekomst.

Invloed van trends op vrijetijdssector:

- Vrije tijd stabiliseert in 2014 en neemt voor het eerst in jaren niet meer af
- Internet is de start van vrijetijd
- Vrije tijd kent geen tijd, het is een 24-uurs economie. Kansen voor spreiding seizoenen en week
- FusionTime: mix van vrijetijdsaanbod, vrije tijd en werk. In 2014 mixen we onze vrije tijd steeds meer met werk en andere verplichtingen.
- Maar ook het aanbod mixt zich. *Dynamic packaging*, meer maatwerk door middel van stapeling van producten, een combinatie van vrijetijdsproducten. Meer samenwerking van lokale ondernemers.
- WIFI is in onze vrije tijd onmisbaar geworden, net als de smartphone en tablet. Deze worden ook steeds vaker onderdeel van onze vrijetijdsbelevingen. Real time delen van beleving en mening m.b.v. social media.
- IWIN (I Want It Now, always connected). Groeiende informatiebehoefte op plaats van bestemming (m.b.v. smartphone)
- Share-connected, we willen momenten en belevingen echt samen *live* delen. Het gaat echter ook over de opkomst van share-initiatieven waarbij een lager budget en het internet een rol spelen.
- Consument heeft minder te besteden
- *PuurNatuur* geeft aan dat we weer terug willen naar de natuur, van echt eten houden en originele, pure en duurzame belevingen willen. Kansen voor groen-toerisme en dagtochten in teken van natuur en ontspanning, groei voor plattelandstoerisme en aandacht voor streekproducten, kansen voor betere ontsluiting van natuur en platteland
- Welzijn gaat voor welvaart. *Ook onze gezondheid en levensstijl blijven belangrijk. Wellness in de breedste zin van het woord, zowel fysiek als mentaal, staat voorop.*

Bron: Goof Lukken, www.vrijetijds Kennis.nl, NRIT, trendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd (2013) en Leisure Result, Trends en ontwikkelingen (2011)

Er zijn verschillende maatschappelijke ontwikkelingen gaande die van invloed zijn op de vrijetijdsbesteding. Vergrijzing, digitalisering, stagnerende regionale mobiliteit, aandacht voor natuur en milieu zijn hier voorbeelden van. De recreant wordt kritischer en mondiger, let op een goede prijs –kwaliteitsverhouding en is op zoek naar beleving en het ‘echte verhaal’. Daarnaast heeft men meer aandacht voor gezondheid (bewegen) en duurzaamheid (verantwoord).

Door de toenemende verkeersdruk op (regionale) wegen en door de behoefte van de gebruiker om veel te doen in de vrije tijd, richten recreanten zich steeds meer op de regio waarin ze wonen. De regionale omgeving wordt steeds belangrijker voor het besteden van de vrije tijd. Dit geldt voornamelijk voor activiteiten als wandelen, fietsen en recreatief winkelen. Mensen zijn in toenemende mate slechts bereid te reizen voor bijzondere evenementen.

Buitenrecreatie is de meest ondernomen vrijetijdsactiviteit in 2012/2013. Wandeling voor plezier was in 2012/2013 nummer 1 van de top 15 meest ondernomen vrijetijdsactiviteiten. Fietstocht voor plezier staat op nummer 3 in de top 15. (NBTC-NIPO, ContinuVrijeTijdsOnderzoek 2012/2013)

- Het aandeel ouderen stijgt de komende tijd flink en bereikt zijn hoogtepunt over 25 jaar. Rond 2038 is 24% van de bevolking 65 jaar of ouder. Ouderen zijn daardoor een steeds omvangrijkere doelgroep voor recreatie, met relatief veel tijd en geld. Door de vergrijzing neemt het aantal alleenstaanden toe. Ondanks het groeiende aantal alleenstaanden lijkt de traditionele individualisering op een einde te lopen. Het groepsgevoel komt weer terug.
- De digitalisering heeft verschillende gevolgen voor de vraag naar recreatie. Nieuwe technologieën bieden volop mogelijkheden om in te spelen op de beleveniseconomie. De moderne recreant wil steeds vaker zelf zijn tocht samenstellen op basis van eigen voorkeuren. De digitale recreatieve infrastructuur zal zodanig moeten worden opgezet dat recreanten een uitstapje op maat kunnen samenstellen.
- In de afgelopen jaren steeg het aantal vrijetijdsactiviteiten waarin de gemiddelde Nederlander deelneemt, terwijl de gemiddelde bestede tijd per vrijetijdsactiviteit in dezelfde periode daalde. De verwachtingen ten aanzien van vrije tijd liggen hoger. De schaarse beschikbare vrije tijd moet zo optimaal mogelijk ingevuld worden. De vraag naar kwaliteit zal daardoor toenemen. Ook de behoefte aan comfort en luxe neemt toe, vooral onder de oudere doelgroep, maar ook aan rust en eenvoud. Verder bestaat er behoefte aan kleinschaligheid en authenticiteit.
- Recreanten zappen van de ene beleving naar de andere. De ene keer wil de recreant volledig opgaan in een andere wereld en struinen door de wildernis en de andere keer zoekt hij het amusement op in een leisurepark. Niet iedereen neemt deel in het versnellingsproces. Deze recreanten zijn op zoek naar een meer natuurlijke, realistische, authentieke, spirituele, vriendelijke, duurzame, sociale en gezonde ervaring. De ene consument is de andere niet. Eenzelfde gebeurtenis kan door mensen zeer verschillend beleefd worden, afhankelijk van karakter, kennis, ervaring, leeftijd e.d. Recreanten willen een ervaring die bij hun leefstijl past.
- Het landschap ontwikkelt zich tot een recreatielandschap. Kwaliteit, variatie, recreatie op maat en vernieuwing zullen steeds belangrijker worden. (Kenniscentrum Recreatie, 2008)

Door de verwachte bevolkingsgroei zal de recreatievraag de komende jaren in de provincie Utrecht (met name vanuit de stad Utrecht) stijgen. Voor de regio Utrecht geldt dat de vergrijzing minder is dan in de rest van Nederland en dat er een groeiende behoefte is aan beleving en variatie (gemeente Utrecht e.a., 2011).

De opvangcapaciteit op de bestaande recreatieterreinen dient verhoogd te worden om de recreatiedruk te accommoderen. Dit kan door middel van doorontwikkelen: variëren en intensiveren van het aanbod.

Bijlage 4: Aantal dagtochten en de bestedingen die hieruit volgen

	Aantal	Bestedingen
 landelijk	481 miljoen	€ 366 x miljoen
 in Utrecht	31 miljoen	€ 24 x miljoen
 landelijk	197 miljoen	€ 250 x miljoen
 in Utrecht	13 miljoen	€ 16 x miljoen
 landelijk	7,8 miljoen	€ 49 x miljoen
 landelijk	2,7 miljoen	€ 9 x miljoen

Aantal dagtochten en de bestedingen die hieruit volgen

Bron: Grontmij i.o.v. provincie Utrecht en Recreatie Midden-Nederland, Verkenning Routebureau Utrecht; tussenrapportage 30/09/'14 (2014).

Bijlage 5: Verdeling bezoekers recreatiegebieden naar herkomst

Het onderzoek van provincie naar 40 recreatieterreinen geeft het volgende beeld hoe de bezoekers van de terreinen verdeeld zijn naar herkomst:

Gemeente	% van totaal bezoekers terrein
Utrecht	Maarsseveense Plassen 42% Strijkviertel 48% Ruigenhoek 55% Laagraven 66% Haarijnse Plas 74% Nieuw wulven 8% 't Waal (15%*)
Stichtse Vecht	Maarsseveense Plassen 34% Oortjespad 15% Ruigenhoek 4% Haarijnse Plas 19%
Houten	Laagraven 9% 't Waal (15%*) Nieuw wulven 82%
Woerden	Cattenbroek 88% Oortjespad 44% Salmsteke (10%**) Haarijnse Plas 3%
De Bilt	Maarsseveense Plassen 6% Ruigenhoek 38% De Leijen ?
IJsselstein	Nedereindse Plas 39% Strijkviertel 10% IJsselbos ?
Nieuwegein	Nedereindse Plas 44% Strijkviertel 32% Laagraven 17% 't Waal (25%*) IJsselbos ?
Lopik	Salmsteke (33%**)
(De Ronde Venen)	Oortjespad 23%

Bron: NBTC-NIPO i.o.v. provincie Utrecht, Bezoek aan Utrechtse Recreatiegebieden (2012) (* gegevens komen uit onderzoek Bureau Verten i.o.v. FDUR (1999) ** gegevens komen uit Recreatieonderzoek 2007/2008 Grontmij i.o.v. RMN (2009)

